

ІНСТИТУТ ЛІТЕРАТУРИ ІМ. Т. Г. ШЕВЧЕНКА НАЦІОНАЛЬНОЇ АКАДЕМІЇ НАУК УКРАЇНИ

БІБЛІОТЕКА
СВІТОВОЇ
ЛІТЕРАТУРИ
ЯПОНСЬКА ЛІТЕРАТУРА

СЕЙ-ШЬОНАГОН

■

ЗАПИСКИ В УЗГОЛІВ'І

ХАРКІВ
«ФОЛІО»
2023

СЕЙ-ШЬОНАГОН ЗАПИСКИ В УЗГОЛІВ'І

---

1. Навесні — світанок...

Навесні — світанок.

Все чіткіше видніються гори, по них тоненькою стрічкою стелиться пурпурне марево.

Влітку — ніч.

Вона прекрасна і в місячному сяйві, і в сяйві незліченних світлячків, і навіть коли йде дощ.

Восени — сутінки.

Сонце вже ховається за гори, круки теж поспішають до своїх домівок, по три, по чотири, по два, — пролітають вони, і стає якось сумно... Але ще сумніше стає на душі, коли летять дикі гуси, що здалеку здаються такими маленькими. І ось сонце вже сідає за горизонт. Залишається лише спів вітру та голоси цикад.

Взимку — ранок.

Неможливо передати словами картину, коли йде сніг. Чарівно, коли все довкіл біле від інєю. Морозним ранком заносять вугілля, гаряче-гаряче, і це так прекрасно. Але вже ближче до обіду вугілля починає потроху гаснути, залишається лише білий попіл. Трохи сумно...

2. Пори року

Будь-яка пора року прекрасна: січень і березень, квітень і травень, липень, серпень, вересень, жовтень, листопад і грудень.

3. Новий рік

Першого січня, на Новий рік, небо стає такого гарного синього кольору, а весняне марево прикрашає все навколо. Люди одягнені у святковий одяг, усмішка прикрашає їхні обличчя, вони прославляють свого імператора, бажають щастя одне одному, — все це дуже радує око.

На сьомий день нового року у проталинах збирають молоду траву¹. Вона така зелена-зелена, її видно навіть біля огорожі палацу. У цей день до палацу приїздять високоповажні дами в розкішнім убранні подивитися на змагання білих коней. Раптом один із екіпажів підкинуло, дами підстрибнули, ударились головою, їх прекрасні гребені в зачісках поламалися і повипадали, — оце весело! Одного разу біля воріт Лівой гвардії придворні позичили в охорони луки і стали лякати ними коней, відтягуючи тятиву. Я ж з екіпажа змогла побачити служниць, які ходили туди-сюди. «Ну й щастить же їм», — думала я, оскільки вони щодня можуть бути серед вищих осіб. До речі, на святі була страшна тіснява, — біля мене впритул проходила охорона, обличчя їхні були дуже погано набілені, були помітні плями, які нагадували землю, що проступає крізь сніг. До того ж, коні були дуже неспокійні, а тому я сховалася подалі і вже нічого не змогла побачити.

На восьмий день нового року люди поспішають висловити подяку правителю, а тому лише й чути шум екіпажів.

На п'ятнадцятий день подається страва мочігаю², і при дворі служниці, що клопочуться на кухні, дерев'яними качалками³ намагаються вдарити одна одну, при цьому остерігаються, щоб їх самих не вдарили. А якщо комусь діставалось — ото вже весело іншим було... Проте прикро тій, кому все ж таки діставалось.

Молодий зять, який лише з минулого року почав навідуватися у дім своєї дружини⁴, приїжджає до палацу. Цей момент і намагаються не прогавити жінки. Одна з них прагне виділитися з усіх сил, інші ж, помітивши це, починають сміятися, а вона їм у відповідь: «Ану тихіше!». Одна лише молода дружина сидить тихо. «Ой, мені треба оцю річ», — вибігає та, що була найнетерплячішою, і легенько б'є хазяйку качалкою. Всі починають сміятися, і навіть молодий чоловік, але хазяйка лише трохи червоніє — і це також чудово. А може й таке бути, що жінки не лише одна одну б'ють качалкою, але ще й

чоловіка можуть вдарити. Буває також, що хтось із них може навіть і заплакати, розсердитися, мовляв, що вони собі дозволяють. У ці дні немає дисципліни навіть у палаці.

Цікаві речі трапляються, коли очікують нових призначень. У ті дні, коли йде сніг, коли все навколо біле, приїздить до палацу чиновники четвертого та п'ятого рангу; серед них є молоді, повні сил та енергії, але є й чиновники у віці, з сивиною на чолі, саме вони й намагаються розхвалити себе перед придворними дамами, щоб ті потім замовили слово перед правителем. Проте вони і не знають, що ті молоденькі дами сміються з них, і з усіх сил благають: «Будь ласка, замовте за мене слово перед імператором, — якщо ці їхні старання виправдовуються, то ще нічого, але прикро, коли вони так і не досягають своєї мети.

Третього березня сонце так спокійно сяє на небі. Ось-ось уже почнуть квітнути персикові дерева. А верба така світла, не можна й висловити, яка вона прекрасна цієї пори. Бруньки на ній повипиналися, ніби кокони шовкопряда. Проте ця краса зникне одразу ж, щойно на вербі з'явиться листя. Коли дерево відцвітає, якимось зовсім негарним воно стає. Прекрасна гілка сакури у великій вазі, поруч із нею сидить дуже поважна людина в одязі кольору вишні та спілкується з придворними дамами, це, мабуть, старший брат імператриці⁵. Але нехай то був би і звичайний гість, все одно приємно спостерігати за такою картиною.

Та ще більше любе серцю свято Камо⁶: листя, яке тільки-но подекуди почало пробиватися, має дуже ніжний смарагдовий колір, а небо таке чисте-чисте, без жодної хмаринки, — ось що прекрасно. Потім, увечері, коли починають набігати хмари, ледь чутно спів зозулі, він такий спокійний, інколи складається таке враження, що тобі це причулося, та коли знову чуєш цей спів, — якось дуже добре стає на душі. Дуже гарно спостерігати, коли ближче до свята Камо служниці починають снувати туди-сюди з сувоями шовку. На цих тканинах візерунків — молоде листя та листя, що вже опало. Проте є і дуже незвичайні кольори: фарбування по подолу, дуже барвисте, смугасте. Молоді жінки вже почали з'являтися із зачісками, проте ще не одягнені у святковий одяг. Хтось із них верещить: «Ой, боже! Ой, лихо! Немає зав'язок для взуття!», — але всі з нетерпінням очікують, коли вже, нарешті, прийде свято. І ось, нарешті, настає цей день! Дівчата, які до недавнього ще бігали

та стрибали, зараз уже, одягнені в розкішний одяг, ідуть поважною ходою. Любо подивитися на все це: матері, старші сестри, всі родички жіночої статі супроводжують дівчат.

4. Те, що відрізняється

Те, що відрізняється, так це слова буддійського ченця. Простолюддя обов'язково додає до цих слів допоміжні слова.

5. Свого улюбленого сина віддати...

Як же гірко віддавати свого улюбленого сина в ченці! Люди дивляться на тебе, як на бездушне поліно. Це тому, що чернець завжди погано харчується, мало спить. Молоді ченці дуже допитливі до всього, особливо до жіночої статі, намагаються на них не дивитись, але цікавість перемагає, і чернець кидає оком на гарненьку дівчину. І ось — його вже сварять. Проте найважче старшому ченцю — він скрізь подорожує, іде через гори. Часто його чекають страшні випробування на цьому шляху. Коли ж підуть чутки, що його молитви допомагають, важко буде позбутися тих, хто звертається до нього. Все більше стає охочих. Інколи йому дуже складно вигнати злих духів, які оволоділи тілом людини. Тому трапляється, що ченцеві хочеться поспати від втоми, але тут одразу й чує: «От ледар, лише те й робить, що спить». Уявіть, що тоді відчуває чернець. Проте все це було раніше. Зараз же ченцям живеться набагато легше.

6. У будинку дайджіна Нарімаси⁷

Оскільки імператриця збиралася до будинку дайджіна Нарімаси, то спеціально для цього перебудували Східні ворота, добудувавши ворота на чотирьох стовпах, і саме через них в'їжджала імператриця. Придворні дами вирішили в'їхати до палацу через Північні ворота, бо думали, що там не буде сторожі — було багато жінок, які навіть не розчесали волосся, вважаючи, що їх ніхто не побачить, окрім слуг. Проте трапилося так, що через занадто вузькі ворота нам необхідно було вийти та пройти пішки через увесь двір, як би нам це не подобалося. Усі в палаці повиходили, повітрилися на нас. Це було жалюгідне видовисько..

Коли ми все ж таки потрапили всередину палацу, прийшли до імператриці та все їй розповіли, вона відповіла, посміхаючись:

— Вас навіть у палаці можуть побачити, а тому не варто вже так занадто розслаблятися.

— Так, але тут, у палаці, усі нас знають, а тому, навпаки, якщо ми будемо занадто чепуритися, вони подумують щось недобре. Хто ж міг увийти, що в такому палаці ворота будуть настільки вузькими, що екіпаж не зможе проїхати, — пояснила я. І саме тоді, коли я закінчила розмову, з'явився правитель Нарімаса.

— Як вам не соромно? Чому ви побудували такі вузькі ворота?

— Який ранг, такий і дім.

— Так, проте я чула, що люди, які мали низький ранг, будували собі великі ворота.

— О боги! — сказав правитель і швиденько зник.

— Щось трапилося з Нарімасою, чому він такий сумний? — запитала імператриця.

— Ні, нічого. Я тільки розповіла, що наш екіпаж не пройшов у ворота, — сказала я і пішла в опочивальню.

Там і ночувала з іншими молодими придворними дамами. Оскільки ми були втомлені, то одразу позасинали. Наша кімната знаходилась у західній частині. Ми не помітили, що двері були не зачинені. Нарімаса як володар будинку знав це. Він відчинив двері і хриплим голосом промовив:

— А чи можна до вас?

Я прокинулась. Біля церемоніальної ширми стояв свічник, тому все було гарно видно. Нарімаса трохи відчинив двері і вів з нами бесіду. Він був такий кумедний. Зазвичай господар не дозволяє собі такі вольності, але оскільки ми були в його будинку, то він вирішив, що все дозволено. Ну дуже вже чудно.

Я розбудила жінок, які були поруч: «Ви тільки погляньте, чи бачили колись подібне?»

Жінка підняла голову, подивилась і розсміялась.

— Хто там прийшов?

— Не лякайтеся, це я — хазяїн будинку. У мене є важлива розмова.

— Так, я пам'ятаю, що ми розмовляли про ворота, але ж я не просила відчиняти наші двері.

— Та ми вже про ворота поговорили. Краще дозвольте увійти до вашої кімнати. Можна, так?

Дама загомоніли:

— Ні, звісно, не можна! Ні в якому разі.

— О, тут і молоденькі є! — сказав Нарімаса і зачинив двері. Тоді у кімнаті пролунав сміх.

До речі, якщо вже він відчинив двері, то треба було не питати, а просто зайти до кімнати. Не знайшлося людини, яка б сказала: «Так, звісно-звісно, проходите, ласкаво просимо». Наступного ранку я розповіла імператриці про візит нічного гостя, на що вона відповіла: «Я ніколи нічого такого не чула про нього. Нарімаса, напевно, також здивований вчорашніми розмовами. Він завжди страждає від твоїх нападок!» — сміялася господиня.

Потім імператриця наказала приготувати одяг для маленької принцеси⁸, на що Нарімаса відповів:

— А якого кольору має бути вбрання, яке вона одягає зверху? — І знову молоді дами засміялись.

— До того ж, для маленької принцеси звичайний посуд зовсім не підходить. Треба зробити малесенькі чашечки та малесенький піднос.

— Саме так. А прислуговувати їй мають дівчата у таких же «одежинах», — підхопила я.

— Не смійся з чесного та порядного Нарімаси, — посварила мене імператриця. Але навіть це з вуст імператриці прозвучало прекрасно.

Одного дня мене покликали і сказали: «З тобою хоче поговорити хазяїн».

— Ну, і як цього разу він нас насмішить? Але піди послухай, що він скаже.

Коли я прийшла до господаря, то почула наступне:

— Я розповів своєму братові історію з воротами. Він був дуже вражений вашою дотепністю і хоче зустрітись з вами якомога скоріше.

Я думала, він пригадає події вчорашньої ночі, а він наостанок лише сказав:

— Сподіваюсь, що наступного разу у мене вийде побути у вас довше.

— Що він хотів? — запитала імператриця.

Я розповіла все, як було. Придворні дами розсміялись:

— Міг би і не викликати спеціально за цим до себе, а просто сказати це при всіх.

— Але ж він від щирого серця це робить, поважає свого брата і, до того ж, хотів, щоб ти дізналася якомога швидше про його похвалу.

У цю мить імператриця була неймовірно прекрасна!

7. Пані кішка нашого палацу

У нашому палаці є дуже мила кішка⁹, за що імператриця надала їй звання п'ятого рангу і наказала охороняти. Проте одного дня, коли «її величність» кішка лягла на веранді, нянька на ім'я Ума-но-мьобу¹⁰ посварила: «Заходь у дім, негарно так розлягатись!». Однак кішка проігнорувала її і продовжувала спокійно грітися на сонечку.

— Окінамаро, ану йди сюди! Покусай цю кішку.

Собака кинувся за кішкою, а та швиденько — до опочивалень імператора. Його Величність же одразу, щоб захистити кішку, взяв її до себе, опісля розгнівався та покликав слуг, наказавши:

— Побити Окінамаро! Відіслати його негайно на Собачий острів!

Ума-но-мьобу також не залишилася без покарання.

— Залишити її без посади!

Після цього няньку більше не бачили при дворі. Собаку ж погнали за ворота.

— А як гарно він ішов у процесії донедавна. Сам То-но-бен¹¹ вів Окінамаро, прикрашеного гілкою верби, на шії у нього були квіти персика, а на спині гілочка квітучої сливи. Ніхто й подумати не міг, що він так закінчить.

— Бідолашний, він завжди був поруч з імператрицею, коли вона йшла на сніданок. Тепер начебто чогось бракує.

Днів зо три-чотири ми чули, як виє бідолашний собака. А потім він раптом дуже голосно заскавучав. «Що то за собака так виє?» — запитали ми. Аж раптом усі інші собаки побігли на те виття. А потім прийшли жінки та розповіли:

— Жах, двоє чоловіків на смерть забивають собаку. Кажуть, що він повернувся з Собачого острова.

Як нам стало шкода того собаку! «Адже це точно Окінамаро», — подумали ми.

— Його б'ють Тадатака та Санефуса.

Проте, як тільки я послала людину, щоб припинити все це, собака затих.

— Він помер. Його викинули за ворота, — сказав чоловік.

Проте, коли настав вечір, до нас приповз пес: лапи у нього дрижали, він був слабкий. «Напевно, це Окінамаро. Іншого собаки у нас не було». Однак, коли ми його покликали: «Окінамаро!» — він ніяк не відреагував. Хтось казав: «Це Окінамаро!», інші, навпаки, відповідали: «Та ні, це не він!». Тоді імператриця наказала: «Покличте Укон, вона гарно його знає».

— Це Окінамаро? — запитала імператриця.

— Так, дуже на нього схожий, але виглядає жахливо. Зазвичай, коли я його кличу, він із радістю біжить до мене, а зараз, хоч і кличу його, не приходить. Напевно, що не він. До того ж, я точно чула, що його забили до смерті два чоловіки. Як тут залишишся живим.

Думаю, що імператриця дуже засмутилась.

Почало темніти, ми спробували нагодувати Окінамаро, але все було марно, тому ми точно вирішили, що це інший пес. Наступного ранку, коли я принесла воду та гребінь для імператриці і вона попросила потримати дзеркало, я раптом побачила собаку. «Так, учора Окінамаро настільки сильно побили, що він помер. Цікаво, у кого він переродиться в наступному житті?» Як тільки я це сказала, собака поповз до нас, сльози скочувалися з його очей крапельками...

— Та це ж все-таки Окінамаро! Вчора він ховався, а тому не відповідав на те, що ми його кликали.

Я поклала дзеркало і покликала Окінамаро. Він підповз до мене і загавкав.

Імператриця розсміялась. В опочивальнях зібралися придворні дами, піднявся гомін та сміх. Навіть імператор, почувши про таку подію, прийшов до опочивальні.

— Неймовірно, навіть у собаки є серце! — жартуючи, сказав імператор.

Дами із почту імператора також завітали до нас, вони кликали Окінамаро. Морда у нього все ще була дуже припухлою.

— Треба зробити йому примочку, — сказала я.

— Все ж таки видав себе, так? — сміялась імператриця.

Тадатака почув це і викрикнув із столової зали:

— Невже це правда? Дайте я сам на це подивлюсь.

Тоді йому сказали:

— Ну, звісно, це не він.

— Я сам знайду того підлого собаку! Не заховайте його від мене! — пригрозив чоловік.

Проте через деякий час імператор пробачив його, і собака отримав колишнє звання.

Я і досі пам'ятаю, як він стогнав та плакав у день, коли його пожаліли. Так може плакати людина, коли їй співчужають. А це був усього лише собака, ну хіба не дивно?...

8. Перший день року і третій день третього місяця

Перший день року і третій день третього місяця особливо гарні за сонячної погоди. У п'ятий день п'ятого місяця може бути й похмуро, але на сьомий день липня має бути ясно. На свято Танабата¹² хай яскраво світить місяць, нехай ясно сяють зірки.

У дев'ятий день вересня найкраще, коли на світанку піде дощ і хризантеми опиняться в росі, тоді вата¹³, що окутує квіти, набухає і ще краще чути їхній аромат. Але найпрекрасніше, коли на світанку, після того, як припиниться дощ, небо все ще затягнуте хмарами, і здається, що ось-ось воно знову заплаче.

9. Висловлення почуття радості

Люблю дивитися, коли до імператора приходять, щоб висловити подяку. Вони сидять перед імператором, розпустивши ззаду довгі шлейфи, із табличками у руках. Потім вони виконують церемоніальний танець і кланяються.

10. Хоча варта у нашому дворі знаходиться на сході...

Хоча варта у нашому дворі знаходиться на сході, усі за звичкою називають це місце Північними воротами.

Поблизу воріт росте височенний дуб, і ми завжди, коли проходили повз нього, казали:

— Цікаво, яке заввишки це дерево?

І якось почесний чюдзьо¹⁴ відповів:

— От якби його зрубати під самий корінь, то воно могло б слугувати опахалом для єпископа Джьочьо.

І трапилося так, що Джьочьо став настоятелем храму Ямашіна і з приводу цього призначення приїхав до імператора на знак подяки. І саме цього дня почесний чюдзьо командував палацовою гвардією. Настоятель храму виглядав особливо страхітливо, оскільки він ще й надягнув високі сан-

далі. І ось коли він уже повернувся додому, я запитала у почесного чюдзью:

— Чому ж ви не подали опахало єпископу?

— Ви нічого не забуваєте, — засміявся чоловік.

11. Гори

Гори: гора Огура — «Сутінки», гора Мікаса — «Три солом'яні капелюхи», гора Конокуре — «Тінь від дерев», гора Васуре — «Забудь!», гора Ірітачі — «Місце, де сонце заходить», гора Касе — «Позич!», гора Хіе-но — всі вони прекрасні.

Гора Іцухата, гора Ночісе, гора Касаторі, гора Хірано, а також гора Токоно, яка нібито говорить: «Не забудьте згадати і про мене!».

Гора Ібусе. Гора Асакура — вона така гарна, коли на неї дивишся здалеку.

Гора Івата. Гора Охіре. Ця назва нагадує нам танцівників, яких імператор запрошує на свято до храму Івашімідзу.

Гора Тамуке — «Підношення».

Прекрасна гора Міва.

Гора Отова.

Гора Мачікане — «Не в змозі більше чекати», гора Тама-сака — «Оксамитова гора», гора Мімінаші — «Безвуха гора».

Гора Суеномацу — «Останні сосни». Арашіяма — «Вітряна гора». Гора Каеру — «Повернешся!» — усі ці гори також прекрасні.

12. Гірські вершини

Цурува, Аміда, Іятака — усі ці гірські вершини надзвичайно гарні.

13. Рівнини

Рівнини: Такахара, Міка-но, Ашіта-но, Соно, Хагі, Авадзу, Наші, Унаїго, Абе-но, Шіно — усі вони прекрасні.

14. Ринки

Ринок Дракона.

Серед більшості ринків у провінції Ямато найкращим є Цуба. Його обов'язково відвідують паломники з храму Хасе, а тому він ніби також бере участь у процесії поклоніння богині Каннон¹⁵.

Ринок Офу. Ринок Шікама. Ринок Асука. Усі вони гарні.

ЗМІСТ

Один із кращих прозових творів доби Хейан. *Іван Бондаренко* 3

«ЗАПИСКИ В УЗГОЛІВ'Ї»

1. Навесні — світанок...	27
2. Пори року	27
3. Новий рік	28
4. Те, що відрізняється	30
5. Свого улюбленого сина віддати...	30
6. У будинку дайджіна Нарімаси	30
7. Пані кішка нашого палацу	33
8. Перший день року і третій день третього місяця	35
9. Висловлення почуття радості	35
10. Хоча варта у нашому дворі знаходиться на сході...	35
11. Гори	36
12. Гірські вершини	36
13. Рівнини	36
14. Ринки	36
15. Безодні	37
16. Моря	37
17. Імператорські гробниці	37
18. Переправи	37
19. Будівлі	37
20. У північно-східній частині палацу Сейрьоден	37
21. Спокійні, правильні жінки	41
22. Те, що породжує сум'яття	42
23. Те, до чого потроху втрачаєш цікавість	44
24. Те, з чого сміються люди	44
25. Те, що дратує	45
26. Те, що зачіпає серце	47
27. Те, що навіює сум	47
28. Чоловік, який повертається на зорі	47
29. Те, від чого тремтить серце	47
30. Те, що дуже дороге як пам'ять	48
31. Те, що любо серцю	48
32. Екіпаж	49
33. Бики	49
34. Коні	49
35. Погоничі коней	49
36. Охоронці	49
37. Люблю, коли в маленьких пажів	49
38. Кішки	49
39. Проповідник	49
40. Раніше, коли придворний	50

41. У храмі Ботхи	51
42. Місце Шіракава	51
43. У липні стоїть нестерпна спека	54
44. Квіти на деревах	56
45. Ставки	56
46. Свята	57
47. Дерева	58
48. Птахи	59
49. Те, що витончено прекрасне	60
50. Комахи	60
51. У липні, коли віє вітер	61
52. Негармонійні речі	61
53. У палаці	62
54. У місячну ніч	62
55. Служба при дворі	62
56. Чоловіків має супроводжувати ескорт	63
57. Одного разу...	63
58. Вечірня перекличка в палаці	65
59. Коли молодий чоловік з гарної родини...	66
60. Коли у молодика або в маленької дитини...	66
61. Якщо погонич бика...	66
62. Коли я проїжджала повз будинок одного вельможі...	67
63. Зазирнувши до внутрішніх воріт...	67
64. Водоспади	67
65. Мости	67
66. Села	68
67. Трави	68
68. Збірки	69
69. Теми пісень	69
70. Квіти	69
71. Те, що породжує тривогу	70
72. Те, що не можна порівнювати	70
73. Зграї круків	71
74. Місце для таємних зустрічей	71
75. Холодною зимою	71
76. Якщо до тебе прийде	71
77. Те, що рідко зустрічається	72
78. Найкращі покої	72
79. Музична репетиція перед святом Камо	73
80. Імператриця в канцелярії	74
81. Те, що не має логіки	74
82. Не показувати, що жалієш когось	74
83. Те, що гріє душу	75
84. Той, хто має владу	75
85. Коли закінчилося святкування днів Святого Будди	75
86. Яюсь То-но чюдзьо почув...	75
87. Двадцять п'ятого числа другого місяця	79
88. Коли траплялося так, що я поверталася до себе в рідний дім	81
89. Те, що навіває смуток	83

90. Після того, як я ходила до вартівні Лівой гвардії	83
91. Коли імператриця перебувала у своїй канцелярії	83
92. Те, що розкішно	90
93. Те, що зачаровує своєю витонченістю	92
94. Танцівниць для свята Госечі обирала сама імператриця	92
95. З парадним мечем на кольоровому перев'язі	94
96. Коли святкують Госечі	94
97. Лютня без назви	95
98. Перед бамбуковою завісою	96
99. Годувальниця імператриці	97
100. Те, від чого стає прикро	97
101. Те, що немає сили стерпіти	98
102. Те, що вже набридло	99
103. Те, про що жалкуєш	99
104. У дні очищення п'ятого місяця	99
105. Одного разу, коли в імператриці зібралася велика кількість наближених	105
106. Його величність чюнагон Такаіе навідався до імператриці	106
107. Під час довгих дощів	106
108. Коли молодша сестра імператриці поселилась у палаці Шігейша	107
109. Від куродо	112
110. В останній день лютого	112
111. Те, що здається безкінечним	113
112. Сумне обличчя буває, коли	113
113. Масахіро — мішень для насмішок	113
114. Застави	115
115. Ліси	115
116. Наприкінці четвертого місяця	115
117. Гарячі джерела	115
118. Те, що чується по-особливому	116
119. Те, що виглядає гірше на картині, ніж у житті	116
120. Те, що виглядає на картині краще, ніж у житті	116
121. Взимку	116
122. Влітку	116
123. Те, що проникає до самого серця	116
124. Коли першого місяця я усамітнююсь у храмі	117
125. Те, що виглядає огидно	121
126. Те, на що жаль дивитися	122
127. Те, від чого стає жарко	122
128. Те, від чого стає соромно	122
129. Те, що не має жодної вартості	123
130. Буддійські заклинання	123
131. Те, від чого ніяковієш	123
132. Його величність канцлер покидає палац	124
133. Одного разу у вересні всю ніч до світанку йшов дощ	125
134. Коли їдять трави сьомого дня січня	126
135. У лютому в Державній раді	126
136. Подарунок від пана То-но бена	126

137. Чому для новопризначених куродо...	128
138. У десятій день кожного місяця	129
139. То-но бен Юкінарі відвідав імператрицю	130
140. Травневої ночі, коли на небі не видно місяця	132
141. Через рік після смерті імператора Ен'ю	133
142. Те, що навіює нудьгу	135
143. Те, що розвіює нудьгу	135
144. Те, що нікуди не годиться	135
145. Про найпрекрасніші речі на світі	136
146. Після того, як канцлер Мічітака пішов з цього світу	138
147. У десятих числах січня	142
148. Чоловік приємної зовнішності грав у сугороку	143
149. Знатний вельможа грає у гру го	143
150. Те, на що страшно дивитися	143
151. Те, від чого віє чистотою	143
152. Те, що виглядає брудним	143
153. Те, що здається вульгарним	144
154. Те, від чого стискається серце	144
155. Те, що розчулює	144
156. Те, у чому проявляється невихованість	145
157. Те, що жахає	146
158. Те, що звучить звичайно, але виглядає велично, якщо записати слово китайськими знаками	146
159. Те, що викликає огиду	146
160. Те, що набуває цінності тільки в особливі дні	146
161. Ті, що виглядають пригніченими	147
162. Те, чому можна позазрити	147
163. Те, про що хочеш дізнатися скоріше	149
164. Те, що викликає тривожне нетерпіння	149
165. Коли ми всі ще носили траур	151
166. Коли до нас завітали пан Таданобу та пан Нобуката	152
167. Те, що нагадує минуле, але нині втратило будь-яку цінність	156
168. Те, що вселяє побоювання	157
169. Сутри	157
170. Те, що так далеко, хоча й здається так близько	157
171. Те, що близько, хоча й здається таким далеким	157
172. Колодязі	157
173. Для губернатора	158
174. Для віце-губернатора	158
175. Високопосадовці	158
176. Куродо шостого рангу	158
177. Мені подобається, коли дім, де живе жінка...	159
178. Придворна дама, що повернулася додому	159
179. Як прекрасно, коли випадає небагато снігу	160
180. Коли за часів правління імператора Мураками випало багато снігу	161
181. Одного разу пані Міаре-но сенджі	161
182. Коли я вперше потрапила в палац на службу	162
183. Той, хто виглядає самозакоханим	166

184. Висока посада, що не кажи, — гарна річ!	166
185. Вітер	167
186. На другий день після того, як бушував осінній вітер	168
187. Те, що сповнене чарівності	168
188. Острови	170
189. Узбережжя	170
190. Затоки	170
191. Буддійські храми	171
192. Священні книги	171
193. Китайські тексти	171
194. Будди і бодхісатви	171
195. Романи	171
196. Рівнини	172
197. Дхарани	172
198. Музика	172
199. Ігри	172
200. Танці	172
201. Те, що можна зіграти на струнних інструментах	172
202. Флейти	173
203. Видовища, що варті уваги	173
204. Гарно було б поїхати до гірського поселення	176
205. У спекотний час	177
206. Увечері п'ятого травня	177
207. Парфумами надушиш одяг	177
208. Коли в ясну ніч	177
209. Те, що має бути великим	178
210. Те, що має бути коротким	178
211. Те, що личить дому	178
212. Одного разу я побачила... ..	178
213. На святкуванні	178
214. Найобурливіше	179
215. «У жіночій опочивальні сьогодні вночі...»	180
216. Одного разу імператриця тимчасово поселилась у палаці на Шіджю	180
217. У десятих числах жовтня	181
218. Я ніколи не зустрічала людей з таким слухом	181
219. Коли тушечниця брудна... ..	182
220. Коли позичиш тушечницю... ..	182
221. Листи не можна назвати чимось незвичним... ..	182
222. Ріки	182
223. Поштові станції	183
224. Пагорби	183
225. Святилища богів	183
226. Те, що падає з неба	185
227. Сонце	185
228. Місяць	186
229. Зорі	186
230. Хмари	186
231. Те, що породжує неспокій	186

232. Те, що виглядає грубо	186
233. Ті, чії слова неприємно слухати	186
234. Ті, що хочуть виглядати розумними	186
235. Чиновники	187
236. Сановники	187
237. Буддійські священики	187
238. Жінки	187
239. Палац	187
240. Чоловік годувальниці	187
241. Малий палац на Ічідзьо	188
242. Буває, що люди змінюються	189
243. Одного разу, коли сніг ліг на землю високими заметами	189
244. Одного разу двері, що ведуть до галереї...	189
245. Те, що пролітає повз	189
246. Те, що людина не помічає	190
247. Червеного вечора	190
248. Коли я їхала до святилища Камо	190
249. Наприкінці серпня	190
250. Дуже брудні речі	191
251. Те, що лякає	191
252. Те, що вселяє упевненість	191
253. Зятя прийняли в родину	191
254. Те, що радує	192
255. Одного разу, коли імператриця	193
256. Його величність канцлер	195
257. Те, що високоповажно	208
258. Серед пісень я найбільше люблю	209
259. Каптан	209
260. Одяг для чоловіків	209
261. Підкладка під кімоно	209
262. Коли жінка чи чоловік	209
263. Чоловіча накидка	210
264. Віяло	210
265. Віяла з кипарису	210
266. Божества	210
267. Малі острови	210
268. Будівлі	210
269. Люблю слухати, як нічна сторожа	210
270. У самісінський розпал полудня	211
271. Чюдзьо Нарінобу — син принца-ченця	211
272. Один чоловік завжди надсилав мені листи	214
273. Сьогодні вранці на небі не було жодної хмаринки	215
274. Те, що гідно поваги	215
275. Як страшно, коли	215
276. Ширми	215
277. Напередодні святкування весни	215
278. Одного разу насипало багато снігу	216
279. Хлопці, які допомагають заклинателю демонів	216
280. Одного разу, під час третього місяця	216

281. Коли я усамітнилася для посту та молитви у храмі Кійомідзу	218
282. У двадцять четвертий день дванадцятого місяця	218
283. Коли придворні дами ідуть у гості	219
284. Я б хотіла...	219
285. Той, хто переймає чужі звички	220
286. Ті, хто не всеяє довіри	220
287. В одного молодшого начальника Правої гвардії	221
288. Мати його світлості пана Оно	222
289. Коли мати Арівара-но Наріхіра	222
290. Коли я переписувала у свій зошит вірш	222
291. Коли служниця починає розхвалювати	222
292. Одного разу дайнагон	222
293. Одного разу, коли я знаходилася в опочивальні принцеси Мікушігедоно...	224
294. Один молодий чоловік залишився без матері	224
295. «Бонзи без накидок»...	225
296. Правда, що ви збираєтеся поїхати?	225
297. Одна придворна дама мала любовний зв'язок	225
298. Одного разу я розмовляла з чоловіком	226
299. Китайські накидки	226
300. Шлейф	226
301. Плетені речі	226
302. Герби	226
303. Літній одяг	226
304. Дуже прикро, коли діти імператора	226
305. Хвороби	227
306. Те, що не радує	227
307. Дуже погано, коли чоловіки	228
308. Коли в храмі Хасе хочеш усамітнитись	228
309. Те, що неприємно вимовляти	229
310. Одяг куродо четвертого рангу	229
311. Гідність	229
312. Якщо якість обличчя	229
313. Теслі	229
314. Некультурні люди ті, хто...	229
315. В якомусь місці один чоловік	230
316. Нерідко трапляється, коли придворна дама...	230
317. Самотній шукач любовних пригод	231
318. Цікаво спостерігати за тим, як...	231
319. Біля будинку росли високі сосни	231
320. Те, що неприємно бачити	233
321. Стає зовсім темно	233
322. Чюдзьо Лівої гвардії	234
323. Те, що, на мій погляд, є чудовим	234
Примітки. <i>Іван Бондаренко</i>	235